

Finansutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 2 § i lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024—2030

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 2 § i lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024—2030 (RP 138/2025 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande och till kulturutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av

- kulturutskottet KuUU 14/2025 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Sanna Nieminen, finansministeriet
- undervisningsråd Petteri Kauppinen, undervisnings- och kulturministeriet

Skriftligt yttrande har lämnats av

- arbets- och näringsministeriet
- Forsknings- och innovationsrådet
- Finlands Akademi
- sammanslutningen för forskningsinstituten Tulanet
- Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- Finlands näringsliv rf
- Finlands universitetsrektorers råd UNIFI rf
- Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- Business Finland Oy.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att 2 § 1 mom. i lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024—2030 ändras så att beloppet av de årliga höjningarna av den statliga finansieringen justeras vartannat år i enlighet med den senaste ekonomiska prognosen. En-

Betänkande FiUB 15/2025 rd

ligt den gällande lagen görs justeringen med fyra års mellanrum. Ändringen gör det möjligt att dimensionera den årliga statliga finansieringen i förhållande till det beräknade värdet på bruttonationalprodukten för 2030 noggrannare än vad som är möjligt enligt den gällande lagen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2026.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utskottet tillstyrker propositionen utan ändringar.

I lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024—2030 (1092/2022) föreskrivs om beloppet av den forsknings- och utvecklingsfinansiering som ska tas in i statsbudgeten. Finansieringen ska år 2030 motsvara 1,2 procent i förhållande till BNP på basis av de föreliggande ekonomiska prognoser som används vid beräkningen.

Syftet med lagändringen är att beakta den faktiska ekonomiska utvecklingen och samordna den med den parlamentariskt fastställda finansieringsnivån för statens forsknings- och utvecklingsverksamhet 2030. Målet för 2030 ändras inte.

Enligt propositionen ökas beloppet av de fullmakter och anslag för forsknings- och utvecklingsverksamhet som avses i statsbudgeten jämnt årligen utifrån finansministeriets ekonomiska prognoser för budgetpropositionerna 2026, 2028 och 2030 så att finansieringen 2030 motsvarar 1,2 procent i förhållande till BNP. Enligt den gällande lagen beaktas den nya ekonomiska prognosen endast i samband med beredningen av budgetpropositionerna för 2024 och 2028. Justeringarna ska alltså nu göras vid fler tidpunkter.

Ändringen hänför sig till ett åtgärds paket för anpassning av de offentliga finanserna med sammanlagt cirka en miljard euro, som regeringen kom överens om vid budgetförhandlingarna (den 2 september 2025).

De huvudsakliga konsekvenserna

Beräknat enligt finansministeriets prognos från hösten 2025 ska beloppet av statens FoU-finansiering vara cirka 4,1 miljarder euro 2030 (uppskattad BNP 340 miljarder euro), medan beloppet enligt prognosen från hösten 2023 hade varit cirka 4,3 miljarder euro (uppskattad BNP 360 miljarder euro). I och med den föreslagna ändringen blir den lagstadgade årliga höjningen av FoU-finansieringen 2026 och 2027 cirka 240 miljoner euro i stället för den årliga höjningen på cirka 280 miljoner euro enligt den gällande lagen. Den totala statliga FoU-finansieringen minskar således med cirka 1,3 procent 2026 och 2027 jämfört med den gällande lagen.

Propositionen minskar underskottet i statsfinanserna åtminstone på kort sikt 2026 och 2027. Ändringen har inga direkta konsekvenser för budgetpropositionerna för 2028 och 2029, eftersom den

Betänkande FiUB 15/2025 rd

senaste ekonomiska prognosen redan enligt den gällande lagen ska beaktas vid utarbetandet av budgetpropositionen för 2028. Ändringen har dock en indirekt effekt, eftersom finansieringen för 2026 blir cirka 40 miljoner euro mindre och finansieringen för 2027 cirka 80 miljoner euro mindre.

Propositionen väntas inte ha några betydande konsekvenser på den samhällsekonomiska nivån. Det bedöms inte heller att några betydande konsekvenser kommer att drabba företag, högskolor, forskningsinstitut eller andra mottagare av finansiering.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning ansågs propositionen motiverad med beaktande av den faktiska ekonomiska utvecklingen. Vid utfrågningen ansågs det viktigt att de privata FoU-investeringarna ökar tillräckligt och det framfördes att ändringen kan försvaga den privata sektorns förtroende för att den statliga finansieringen är förutsägbar och långsiktig. Propositionen påverkar inte tidigare beslut om forsknings- och utvecklingsverksamhet, men inskränker handlingsutrymmet för nya allokeringar. Det ansågs viktigt att riktlinjerna och principerna i den fleråriga planen för forsknings- och utvecklingsfinansiering iakttas vid allokeringen.

Utskottets bedömning

Utskottet anser det ytterst viktigt att det parlamentariskt överenskomna målet på 1,2 procent i förhållande till BNP 2030 inte ändras. Det är viktigt att den statliga FoU-finansieringen är konsekvent och långsiktig och att förtroendet i anslutning till detta inte försvagas, även om tillskotten blir mer konjunkturkänsliga.

Utskottet konstaterar att läget och de ekonomiska prognoserna för de offentliga finanserna har försämrats så mycket sedan hösten 2023 att det är motiverat att beakta den uppdaterade lägesbilden i FoU-finansieringen.

Satsningarna på forskning och utveckling syftar bland annat till att förbättra produktiviteten, konkurrenskraften och den ekonomiska tillväxten på lång sikt. För att målen ska nås måste forsknings- och utvecklingsverksamheten utvecklas övergripande. Utskottet anser i likhet med kulturrutskottet (KuUU 14/2025 rd) att det är viktigt att också kompetensen beaktas i helheten och att det utöver FoU-finansieringen enligt finansieringslagen också satsas på innovationsverksamhet.

Utskottet anser det vara viktigt att den parlamentariska FoUI-uppföljningsgruppen deltar intensivt i beredningen av författningsändringar som gäller FoU-finansieringen som helhet.

Sammantaget sett anser utskottet att de föreslagna ändringarna behövs och är ändamålsenliga.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 138/2025 rd utan ändringar.

Betänkande FiUB 15/2025 rd

Helsingfors 11.11.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Saara Hyrkkö gröna
medlem Otto Andersson sv
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Timo Heinonen saml
medlem Jari Koskela saf
medlem Aki Lindén sd
medlem Mika Lintilä cent
medlem Minna Reijonen saf
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Joona Räsänen sd
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Sami Savio saf
medlem Ville Valkonen saml
medlem Pia Viitanen sd
medlem Ville Vähämäki saf
ersättare Janne Jukkola saml
ersättare Mikko Lundén saf
ersättare Lauri Lyly sd
ersättare Ville Väyrynen saml.

Sekreterare var

utskottsråd Jonna Berghäll.